

Mgr Eliza Lubojańska
Katowice – UŚ

DUSZPASTERSTWO BIBLIOTEKARZY Z PERSPEKTYWY GÓRNEGO ŚLĄSKA – WSPÓLPRACA OGÓLNOPOLSKA

Abstract

The aim of the article is to present the circumstances of the foundation of the pastoral care of librarians in the Archdiocese of Katowice, and then the Archdiocese of Gdańsk and the Archdiocese of Warmia. The article presents the forms of activity carried out by librarians associated with pastoral care, mainly from the perspective of the Silesian librarian community. Particular attention was paid to the pilgrimage aspect of the association's activities (Jasna Góra), as an integrating element of the librarian community.

Streszczenie

Celem artykułu jest przybliżenie okoliczności utworzenia duszpasterstwa bibliotekarzy na terenie archidiecezji katowickiej, a następnie archidiecezji gdańskiej i archidiecezji warmińskiej. W artykule zaprezentowane zostały formy działalności prowadzonej przez bibliotekarzy zrzeszonych w duszpasterstwie, głównie z perspektywy środowiska śląskich bibliotekarzy. Szczególną uwagę zwrócono na aspekt pielgrzymkowy działalności stowarzyszenia (Jasna Góra), jako elementu integrującego środowisko bibliotekarskie.

Potrzeba integracji środowiskowej stoi u podstaw duszpasterstwa specjalistycznego i zawodowego, które od wielu już lat funkcjonuje w Kościele katolickim w Polsce. Przez pojęcie duszpasterstwa w teologii pastoralnej rozumie się „zorganizowaną działalność zbawczą Kościoła urzeczywistniającą w służbie człowieka zbawcze dzieło Chrystusa przez głoszenie słowa Bożego, liturgię, posługę pasterską i świadectwo życia chrześcijańskiego”¹ Odpowiedzią Kościoła na potrzeby religijne konkretnych grup wiekowych, zawodowych i społecznych jest duszpasterstwo nadzwyczajne².

¹ Ryszard Kamiński, Wiesław Przygoda: Duszpasterstwo. W: *Leksykon teologii pastoralnej* / red. Ryszard Kamiński, Wiesław Przygoda, Marek Fijałkowski. Lublin 2006 s. 201

² Ryszard Kamiński, Wiesław Przygoda: Duszpasterstwo nadzwyczajne. W: *Leksykon teologii pastoralnej* / red. Ryszard Kamiński, Wiesław Przygoda, Marek Fijałkowski. Lublin 2006 s. 209

Zauważa się, że działalność niektórych grup zawodowych skupionych w duszpasterstwie jest niezwykle dynamiczna, co udokumentowane zostało na łamach opublikowanych dotychczas monografi naukowych³. Na temat duszpasterstwa bibliotekarzy i inicjatyw podejmowanych przez to stowarzyszenie również wydane zostało opracowanie⁴. Okazją do powstania książki był jubileusz 15-lecia istnienia Duszpasterstwa Bibliotekarzy Archidiecezji Katowickiej. Ukazanie się publikacji odbiło się echem w środowisku osób związanych ze światem książki i bibliotek, o czym świadczą recenzje na łamach periodyków naukowych⁵.

Historia powołania Duszpasterstwa Bibliotekarzy w Katowicach

Katowiccy bibliotekarze, jako pierwsi w kraju podjęli czynności mające na celu utworzenie stowarzyszenia duszpasterskiego, umocowanego w strukturach Kościoła, którego celem byłaby wymiana doświadczeń, współpraca zawodowa oraz integracja środowiska. Działania te realizowane są w duchu chrześcijańskim i służą pogłębieniu świadomości religijnej ich członków wspieranych przez osobę duszpasterza.

Koncepcja powołania Duszpasterstwa Bibliotekarzy Archidiecezji Katowickiej zrodziła się w środowisku katowickiego Zarządu Okręgu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich (ZOSBP), mającego wówczas siedzibę w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej. Z inicjatywą wystąpiły trzy osoby reprezentujące ZOSB: Krystyna Wołoch, Sylwia Błaszczyk i Wiesława Szlachta⁶. Grupie założycielskiej zależało w szczególności na zintegrowaniu lokalnego środowiska bibliotekarskiego osób, którym bliskie są wartości chrześcijańskie. Nieformalna grupa już od dwóch lat uczestniczyła w ogólnopolskiej pielgrzymce na Jasną Górę i w związku z tym zaistniała potrzeba wyznaczenia kapelana dla śląskich bibliotekarzy. Zadaniem duszpasterza miało być wsparcie bibliotekarzy w „podejmowaniu działań na rzecz budzenia świadomości i godności zawodowej”⁷ członków tej grupy.

W 1999 roku wystosowano pismo do ówczesnego arcybiskupa katowickiego Damiana Zimonia z prośbą o powołanie duszpasterza. Wychodząc naprzeciw potrzebom

³ Por. Edward Wiszowaty: *Duszpasterstwo policji. Studium pastoralno-teologiczne*. Szczytno 2002; Jacek Szostakiewicz: *Duszpasterstwo nauczycieli w Polsce. Studium teologiczno-pastoralne*. Siedlce 2008; Justyna Wójcik (red.): *Duszpasterstwo hutników. 30 lat w służbie Bogu, ludziom i „Solidarności”*. Kraków 2013; Bogusław Witkowski: *Duszpasterstwo ludzi sportu*. Lubliniec 2017; Franciszek Woronowski: *Powołanie rolników i ich duszpasterstwo*. Lubaczów 1986

⁴ Por. *Duszpasterstwo bibliotekarzy w służbie człowieka i książki / pod red. Jana Malickiego, Henryka Olszara, Bogumiły Warząchowskiej*. Katowice 2014

⁵ Por. Rec.: Barbara Kołodziej, *Arch. Bibl. Muz. Kośc.* 2015 T. 105 s. 387-389; Hanna Langer, *Fides* 2014 R. 21 nr 2 s. 211-215; Aleksandra Nycz, *Bibl. Nostra* 2014 nr 2 s. 209-212

⁶ Henryk Olszar: *Duszpasterstwo Bibliotekarzy Archidiecezji Katowickiej*. *Fides* 2015 R. 21 nr 1 s. 199

⁷ Pismo Grupy Inicjatywnej do abpa Damiana Zimonia z 1 lipca 1999 r. Por. *Duszpasterstwo Bibliotekarzy Archidiecezji Katowickiej* (dalej skrót: DBAK). Kronika DBAK (bez paginacji, rps)

biblioteicznego środowiska, arcybiskup podpisał dekret⁸, mocą którego do posługi duszpasterskiej mianowany został ks. dr Henryk Olszar⁹. Równocześnie ustalono, że św. Wawrzyniec będzie patronował bibliotekarzom. Od początku funkcjonowania duszpasterstwa wszelkie formy podejmowanej działalności dokumentowane są szczególnie w *Kronice*¹⁰, która stanowi bogaty materiał źródłowy, świadczący o aktywności śląskich bibliotekarzy.

Pielgrzymowanie bibliotekarzy na Jasną Górę, jako główna forma integracji i formacji środowiska bibliotekarzy

Jasnogórskie sanktuarium jest jednym z ważniejszych na świecie centrów kultu religijnego, odwiedzanych każdego roku przez milionowe rzesze pątników. Geneza pielgrzymowania do miejsc świętych ma swoją długą tradycję, sięgając do czasów Starego Testamentu. Zwyczaje peregrynacji do Częstochowy sięgają natomiast drugiej połowy XIV wieku¹¹.

Specyficzną grupę w ruchu pielgrzymkowym stanowią wspólnoty zawodowe i stowarzyszeniowe. Maj jest tym miesiącem, w którym oprócz bibliotekarzy przybywają tutaj m.in. bankowcy, lekarze, kierowcy i pracownicy telekomunikacji¹².

Inauguracja pielgrzymowania bibliotekarzy sięga 1997 r. Wówczas to pierwsza, zintegrowana grupa przybyła do Czarnej Madonny. Organizatorem wydarzenia było gdańskie środowisko, któremu przewodniczył emerytowany bibliotekarz – Marian Skomro¹³. Natomiast śląscy bibliotekarze pielgrzymują do Częstochowy od 2000 r. pod kierownictwem swojego opiekuna duchowego Ks. H. Olszara. Informacje o tym wydarzeniu przekazywane są każdego roku na łamach fachowej prasy bibliotekarskiej, portali branżowych oraz tygodników religijno-społecznych. Od lat termin pielgrzymki ustalony jest na trzecią niedzielę maja.

Głównym celem pielgrzymowania jest uczestnictwo we Mszy świętej sprawowanej w intencji bibliotekarzy i szeroko pojętego środowiska bibliotecznego-informacyjnego. Eucharystia celebrowana jest zawsze w kaplicy Cudownego Obrazu.

⁸ Dekret mianujący ks. dra Henryka Olszara duszpasterzem bibliotekarzy archidiecezji katowickiej, podpisany przez abpa Damiana Zimonia z 2 sierpnia 1999 r. Por. Kronika DBAK (bez paginacji, rps)

⁹ Ks. dr. hab. Henryk Olszar (1957-) historyk Kościoła, od 2001 r. zatrudniony jest na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

¹⁰ Kronika DBAK prowadzona jest przez pracowników Biblioteki Śląskiej i tam zdeponowana

¹¹ Zob. Danuta Ptaszycka-Jackowska, Antoni Jackowski, Urszula Gospodarek: *Piesze pielgrzymowanie na Jasną Górę. Peregrinus Crac.* 1998 z. 6, s. 111

¹² Por. Kalendarium Jasnej Góry. Dostęp: <http://www.jasnagora.com/kalendarium-roczne> [Odczyt 15 I 2018]

¹³ Marian Skomro (zm. 27.05.2016) – wieloletni pracownik Biblioteki Publicznej w Gdańsku, członek Honorowy Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, przewodniczący Zarządu Okręgu Pomorskiego SBP (1989-2001), członek prezydium Zarządu Głównego SBP (1993-1997), inicjator powołania Duszpasterstwa Bibliotekarzy Archidiecezji Gdańskiej, uhonorowany wieloma odznaczeniami za wybitne zasługi w działalności na rzecz rozwoju bibliotekarstwa i czytelnictwa, w tym Złotym Krzyżem Zasługi

W roku jubileuszowym odbyła się III Ogólnopolska Pielgrzymka Bibliotekarzy. Mszy świętej przed Cudownym Obrazem przewodniczył ks. H. Olszar. Następnie wszyscy zostali zaproszeni do domu pielgrzyma. W pielgrzymce udział wzięły głównie osoby ze Śląska i Gdańska¹⁴. Dodać należy, że gdańska wspólnota przybywa do Częstochowy ze sztandarem, na którym uwidoczony jest św. Wawrzyniec.

W kolejnym roku¹⁵ w homilii ogłoszonej przez ks. H. Olszara przybliżona została postać kard. Stefana Wyszyńskiego, któremu nieobce były sprawy biblioteczne¹⁶. Po Mszy św. uczestnicy wysłuchali wykładu pt.: *Ikony*¹⁷, który wygłosił Jan Malicki¹⁸. Pielgrzymka połączona była ze zwiedzaniem Biblioteki Paulińskiej, gdzie słowo do zebranych skierował Leonard Ogierman¹⁹. Tym razem grono uczestników znacznie się poszerzyło, w spotkaniu udział wzięło kilkuset bibliotekarzy z całej Polski.

Warto zaznaczyć, że dotychczasowe pielgrzymki obfitowały w wiele wydarzeń godnych wspomnienia. Podczas peregrynacji w 2001 roku miało miejsce niecodzienne zdarzenie, gdyż w tym samym czasie na Jasnej Górze przebywała para książęca: arcyksiężę Ferdinand von Habsburg wraz z małżonką Helen z Salzburga. Parze towarzyszył ambasador Niemiec w Polsce Frank Elbe²⁰. Goście wzięli udział we Mszy św. sprawowanej w intencji bibliotekarzy, a następnie zaistniała okoliczność nawiązania rozmowy z parą książęcą, co uwieczniono na wspólnej fotografii²¹.

Z kolei podczas pielgrzymki w 2002 roku bibliotekarze mieli zaszczyt uczestniczyć we Mszy św. sprawowanej w intencji nominata – biskupa radomskiego Zygmunta Zimowskiego, podczas której homilię wygłosił Joseph Ratzinger²². W kazaniu ksiądz kardynał skierował również słowa do bibliotekarzy, wspominając pierwszych strażników księ-

¹⁴ Relacja z pielgrzymki. Por. Kronika DBAK (bez paginacji, rps)

¹⁵ IV pielgrzymka bibliotekarzy odbyła się 27 maja 2001 roku

¹⁶ W latach powojennych ks. Stefan Wyszyński zajął się odtworzeniem zniszczonej przez Niemców biblioteki seminaryjnej we Włocławku.

¹⁷ Wykład traktujący o świadectwach kultury polskiej w zbiorach bibliotecznych oraz o walorach literackich tekstu pieśni *Bogurodzica* wygłosił prof. Jan Malicki – dyrektor Biblioteki Śląskiej w Katowicach

¹⁸ Prof. Jan Malicki (1948 -) historyk literatury, kierownik Zakładu Historii Literatury Średniowiecza i Renesansu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Od 1998 r. zasiada w Krajowej Radzie Bibliotecznej przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego

¹⁹ Dr hab. prof. UŚ Leonard Ogierman (1941-), jako wieloletni kierownik Działu Ochrony i Konserwacji Zbiorów Biblioteki Śląskiej pracował przy konserwacji zbiorów Biblioteki Jasnogórskiej i biblioteki paulinów na Skałce w Krakowie

²⁰ Frank Elbe, w latach 1972- 1976 sprawował funkcję konsula, a w latach 1999-2003 ambasadora Niemiec w Polsce

²¹ Następnie w Kronice DBAK zamieszczony został list, który zaadresowany został do ks. H. Olszara autorstwa arcyksiężnej Helen, jak również podziękowania od ambasadora Niemiec za chwile spędzone wspólnie na Jasnej Górze. Por. DBAK. Kronika (bez paginacji, rps)

²² Joseph Ratzinger (1927-), późniejszy papież Benedykt XVI, w latach 1981-2005 r. pełnił funkcję prefekta Kongregacji Nauki Wiary

gozbiorów zakonnych i podkreślając odpowiedzialną rolę bibliotekarzy, którzy stoją na straży dziedzictwa nauki i kultury. Następnie uczestnicy zwiedzili ekspozycję obrazów z cyklu – *Golgota Jasnogórska*, autorstwa Jerzego Dudy-Gracza²³, po czym pielgrzymi ze Śląska, Gdańska, Opola, Kłodawy, Konina i Sieradza zgromadzili się w Kaplicy Różańcowej na spotkaniu integracyjnym. Pielgrzymowaniu towarzyszą niekiedy akcenty kulturalne, np. w 2003 r. pielgrzymka uświetniona została koncertem chóru żeńskiego „Tota Anima” z Górnośląskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Mysłowicach.

Wielkim zaskoczeniem dla organizatorów kolejnej pielgrzymki na Jasną Górę²⁴ była wysoka frekwencja – około 200 osób zgromadziło się wówczas u stóp Matki Boskiej Częstochowskiej. Wielu uczestników przybyło w grupach zorganizowanych, w większości ze środowisk związanych z SBP. Obecni byli również członkowie Oddziału Częstochowskiego Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich. Spotkanie popielgrzymkowe było okazją do dzielenia się własnymi spostrzeżeniami na temat kondycji i przyszłości bibliotekarstwa, uwzględniono szerokie spektrum zagadnień związanych z pracą w różnych typach bibliotek. Poruszono kwestię intensyfikacji kontaktów bibliotekarzy reprezentujących odległe regiony kraju²⁵.

W kolejnych latach coraz większe grupy pielgrzymów przybywały na Jasną Górę²⁶. X Jubileuszowa Ogólnopolska Pielgrzymka Bibliotekarzy w 2007 roku zgromadziła blisko 300-osobową grupę osób reprezentujących głównie Katowice, Gdańsk i Zieloną Górę.

Szczególnie uroczysty charakter miała XVIII²⁷ Ogólnopolska Pielgrzymka Bibliotekarzy²⁸. W 2017 r. roku świętowano bowiem jubileusz 100-lecia istnienia SBP. Pielgrzymce przyświecało hasło „Wiedza i doświadczenie. Tradycja i nowoczesność”. Gościem honorowym spotkania była długoletnia przewodnicząca SBP – Elżbieta Stefańczyk. Zaprezentowała ona rys historyczny Stowarzyszenia. W homilii natomiast ks. Maciej Kwiecień odwołał się do trzech jubileuszy: wspomnianego 100-lecia istnienia SBP, 100-lecia objawień fatimskich oraz 300-lecia koronacji obrazu Najświętszej Maryi Panny. W modlitwie pamiętano także o zmarłych bibliotekarzach, w sposób szczególny przywołana została postać Mariana Skomro, wieloletniego organizatora pielgrzymek z Gdańska i współzałożyciela gdańskiego duszpasterstwa. W spotkaniu

²³ Jerzy Duda-Gracz (1941-2004) – polski malarz i rysownik, wykładowca w ASP w Katowicach

²⁴ VII Pielgrzymka Bibliotekarzy miała miejsce w dniu 23 maja 2004 r.

²⁵ Bogumiła Warząchowska: Duszpasterstwo bibliotekarzy. *Fides* 2003 nr 1-2 (12/13) s. 205

²⁶ Do zwiększenia frekwencji przyczyniły się w znacznej mierze informacje dotyczące tego wydarzenia zamieszczane w ogólnopolskiej prasie bibliotekarskiej oraz relacje i sprawozdania popielgrzymkowe

²⁷ Oficjalnie była to XVIII Pielgrzymka Duszpasterstwa Bibliotekarzy na Jasną Górę, natomiast dla środowiska gdańskiego było to również jubileuszowe wydarzenie, gdyż oni już po raz 20-sty pielgrzymowali w 2017 r.

²⁸ Pielgrzymka odbyła się 21 maja 2017 r.

oprócz tradycyjnych grup z Katowic i Gdańska uczestniczyli również bibliotekarze z Częstochowy, Sieradza i Wielunia²⁹.

Jedno z kazań ks. H. Olszara zapadło szczególnie w pamięć uczestnikom, gdyż kaznodzieja podkreślił w nim, że „bibliotekarze łączą w sobie misję wiary w Boże Słowo z misją człowieka książki. Jakże bogate w znaczenia staje się w ich życiu powołanie bibliocentryczne – bo centrum ich codziennej pracy stanowią księgi spisywane przez człowieka, ale też centrum ich duchowości stanowią Księgi Bożego Objawienia”³⁰.

Duszpasterz gdańskiego środowiska bibliotekarzy akcentował w swoich homiliach dziękczynny charakter peregrynowania, a jednocześnie aspekt błagalny. Bibliotekarze przybywają, aby prosić o to, by nadal byli sługami Słowa. Kapłan zachęcał do tego by zachwycać się na nowo Słowem, które zapisane jest w Księdze, wskazał na Maryję, która nieustannie kontemlowała Słowo Boże³¹.

Inicjatywy podejmowane przez śląskich bibliotekarzy w ramach duszpasterstwa

Środowisko śląskich bibliotekarzy podejmuje cykliczne inicjatywy integrujące i formujące środowisko. Inauguracyjne spotkanie śląskiego duszpasterstwa, połączonego z wykładem odbyło się 24 października 2000 r. w Bibliotece Śląskiej. Wówczas ks. H. Olszar wygłosił referat³² zatytułowany *Duchowieństwo śląskie w pracach Towarzystwa Czyteln Ludowych*³³.

Aranżowane są różne formy pracy związanej z rozwojem zawodowym i budowaniem pozytywnego wizerunku bibliotekarza, takie jak konferencje, wykłady, spotkania autorskie. Do głównych działań formacyjnych duszpasterstwa należą: spotkania opłatkowe, nabożeństwa wielkopostne połączone z Eucharystią i konferencją ascetyczną. Szczególnym zainteresowaniem cieszą się pielgrzymki do miejsc związanych ze św. Wawrzyńcem. Z peregrynowaniem łączy się często zwiedzanie bibliotek charakteryzujących się cennymi zbiorami, czy unikatową architekturą. Także konferencje i sesje naukowe poświęcone problematyce bibliotekarstwa, etyki zawodowej i innych interesujących zagadnień przyciągają stałych bywalców.

Ciekawa prelekcja śląskiego moralisty – ks. dra Antoniego Bartosza odbyła się w 2003 r. Tematem przewodnim wystąpienia pt.: *Pokusa eutanazji a godność umierania* była opieka paliatywna nad ciężko chorymi osobami oraz chrześcijańskie prze-

²⁹ Por. Dostęp: <http://www.sbp.pl/100/artukul/?cid=18604&prev=> [Odczyt 15 I 2018]

³⁰ Por. Henryk Olszar: Homilie, kazania, mowy okolicznościowe. W: Duszpasterstwo bibliotekarzy. Op. cit., s. 42.

³¹ Por. Maciej Kwiecień: Homilie. W: Duszpasterstwo bibliotekarzy. w służbie człowieka i książki / pod red. Jana Malickiego, Henryka Olszara, Bogumiły Warząchowskiej. Katowice 2014 s. 92

³² Kronika DBAK (bez paginacji, rps)

³³ H. Olszar zaprezentował rys historyczny towarzystwa powstałego w 1880 r. w Poznaniu, którego celem było upowszechnianie czytelnictwa i przeciwdziałanie germanizacji w zaborze pruskim. Wielu polskich księży popierało działalność towarzystwa i czynnie włączało się w tworzenie czytelnicy ludowych

żywanie śmierci. Uczestnicy spotkania byli bardzo poruszeni tą kwestią i zadawali szereg pytań. Niemalą grupę uczestników skupiło spotkanie promujące książkę ks. dra Rudolfa Broma pt.: *Nauczanie pasterskie biskupa katowickiego Stanisława Adamskiego (1930-1967)*. Autor przybliżył postać biskupa, podkreślając jego patriotyzm i troskę o dobro Kościoła. Delegacja śląskich bibliotekarzy związanych z duszpasterstwem uczestniczyła także w niecodziennej uroczystości wręczenia nagrody Lux ex Silesia³⁴, którą w 2011 r. przyznano prof. Janowi Malickiemu, dyrektorowi Biblioteki Śląskiej.

Bibliotekarze zrzeszeni w duszpasterstwie dbają także o formację patriotyczną. W 2015 r. wzięli udział w wykładzie zatytułowanym *Żołnierze Polski Niezłomnej – wyklęci, pomordowani, poniżeni*. Prelekcja miała miejsce w auli Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego. Wystąpienie prof. Krzysztofa Szwagrzyka³⁵ zgromadziło spore grono słuchaczy żywo zainteresowanych kwestią represji komunistycznych.

Niezwykle ciepły, koleżeński charakter cechuje spotkania opłatkowe. Bibliotekarze od lat gromadzą się w Bibliotece Śląskiej. Życzenia towarzyszące dzieleniu się opłatkiem uzupełniane są często wykładami. Gościem pierwszego spotkania był ks. dr Tadeusz Czakański, dyrektor Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Katowicach, który przybliżył historię i działalność seminaryjnej ksiąźnicy. Każde spotkanie opłatkowe wieńczy wspólna Msza święta odprawiana w pobliskim klasztorze sióstr Maryi Niepokalanej.

Jednym z głównych zamierzeń przyjętych przez śląskich bibliotekarzy było pielgrzymowanie do kościołów, którym patronuje św. Wawrzyniec. Celem inauguracyjnej peregrynacji był kościół parafialny św. Wawrzyńca w Rudzie Śląskiej. Proboszcz miejscowej parafii przybliżył jej historię oraz dzieje kultu św. Wawrzyńca na ziemiach polskich. Gospodarzami jednej z pielgrzymek było środowisko mikołowskich bibliotekarzy, którzy gościli jej uczestników w zabytkowym kościele p.w. św. Wawrzyńca w Mikołowie-Mokrem. Spotkanie ubogacone zostało wspomnieniami nestorki śląskich bibliotekarzy – Jadwigi Krawczyk, która swoje szlify w zawodzie zdobywała jeszcze przed wybuchem II wojny światowej³⁶.

Kult św. Jacka Odrowąza jest bardzo żywy na Śląsku, dlatego na szlaku bibliotekarskich pielgrzymek nie mogło zabraknąć sanktuarium św. Jacka w Kamieniu Śląskim. Szczególną okazją do odbycia pielgrzymki była 750. rocznica jego śmierci. Uczestnicy nawiedzili świątynię i kompleks pałacowo-parkowy oraz poznali ofertę pobliskiego sanatorium „Sebastianum Silesiacum”. W drodze powrotnej miłą atrakcją było zwiedzanie pałacu w Pławniowicach.

Spotkania z kapłanami wygłaszającymi konferencje wpisują się w formację duchową bibliotekarzy. W pamięci zapisała się szczególnie osoba ks. dr Mariana Wandra-

³⁴ Nagroda Lux ex Silesia przyznawana jest rokrocznie od 1994 r. przez arcybiskupa katowickiego ludziom nauki, kultury i sztuki, którzy w swej działalności ukazują wysokie wartości moralne

³⁵ Dr hab. Krzysztof Szwagrzyk (1964-) polski historyk, wiceprezes Instytutu Pamięci Narodowej (od 2016 r.), kieruje zespołem poszukiwań miejsc pochówku ofiar reżimu komunistycznego

³⁶ Kronika DBAK (bez paginacji, rps)

sza, który przedstawił bibliotekarzom wykład na temat komunikacji międzyludzkiej ze szczególnym uwzględnieniem relacji między bibliotekarzem a czytelnikiem³⁷.

Niecodzienny charakter miała wizyta bibliotekarzy w gmachu Akademii Muzycznej w Katowicach w 2011 roku. Głównym celem pobytu było zwiedzanie Muzeum Organów Śląskich, które poprzedzone zostało koncertem organowym prof. Juliana Gembalskiego³⁸. Profesor zaprezentował bibliotekarzom najcenniejsze eksponaty: wiatrownice, piszczałki, kolekcje dokumentów archiwalnych dotyczących organów. Z niezwykłą pasją opowiadał o historii organów na Śląsku, co spotkało się z dużym zainteresowaniem zwiedzających.

Tradycją jest, że na wielkopostne dni skupienia śląski duszpasterz zaprasza wspólnotę bibliotekarską do kaplicy Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego. Wygłasza on wówczas konferencje formacyjne. Przedmiotem rozważań duszpasterza są często bieżące wydarzenia z życia Kościoła. Podczas spotkania wielkopostnego w 2013 roku ks. H. Olszar wygłosił konferencję pt. *Między abdykacją Benedykta XVI a wyborem Franciszka*. Punktem programu było również obejrzenie wystawy poświęconej Benedyktowi XVI, przygotowanej przez pracowników Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego. Dla zainteresowanych była też możliwość zwiedzania Biblioteki Teologicznej, jej zbiorów i wyremontowanych pomieszczeń z nowymi technologicznymi rozwiązaniami.

Jubileusz 90-lecia Biblioteki Śląskiej (2012 roku) był okazją do szczególnego spotkania w Archikatedrze Chrystusa Króla w Katowicach, gdzie odbyła się uroczysta Msza św. Uczestniczyli w niej przedstawiciele duszpasterstwa bibliotekarzy wraz z ks. H. Olszarem.

W trosce o własną formację intelektualną śląscy bibliotekarze bywają często współorganizatorami lokalnych inicjatyw branżowych. Bogata działalność duszpasterstwa bibliotekarzy zaprezentowana została podczas konferencji zatytułowanej *Jedność w różnorodności. Współpraca bibliotek akademickich* zorganizowanej przez Federację Bibliotek Kościelnych FIDES i Sekcję Bibliotek Szkół Wyższych SBP w 2013 roku³⁹. W spotkaniu swoje referaty zaprezentowali przedstawiciele różnych bibliotek akademickich⁴⁰. Wykład na temat działalności śląskiego duszpasterstwa bibliotekarzy wygłosił wówczas ks. H. Olszar.

³⁷ Relacja ze spotkania w dniu 22 listopada 2001 r. Por. Kronika DBAK (bez paginacji, rps)

³⁸ Prof. Julian Gembalski (1950-) muzyk, organmistrz, kompozytor, nauczyciel akademicki w Akademii Muzycznej im. K. Szymanowskiego w Katowicach, gdzie prowadzi Katedrę Organów i Muzyki Kościelnej

³⁹ Konferencja odbyła się na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach dnia 24 kwietnia 2013 r. Więcej o przebiegu konferencji zob. Renata Ćmieł: Jedność w różnorodności. Współpraca bibliotek akademickich – konferencja w ramach XXVII Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. *Bibl. Nostra* 2013 nr 2 (32) s. 87-91

⁴⁰ Prelegenci reprezentowali następujące instytucje: Bibliotekę Główną Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, Bibliotekę Główną Uniwersytetu Medycznego w Lublinie, Bibliotekę Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu, Bibliotekę i Fonotekę Instytutu Muzykologii Uniwersytetu Jagiellońskiego Bibliotekę Uniwersytetu Śląskiego

Jubileusz 15-lecia Duszpasterstwa Bibliotekarzy Archidiecezji Katowickiej stał się okazją do zorganizowania kolejnej konferencji zatytułowanej *Bibliotekarze w służbie człowieka i książki*⁴¹, która również miała miejsce na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego. W wydarzeniu udział wzięli przedstawiciele śląskich bibliotek akademickich, publicznych i pedagogicznych, a także bibliotekarze z Gdańska. Spotkanie było okazją do promocji książki *Duszpasterstwo bibliotekarzy w służbie człowieka i książki* opracowanej na okoliczność jubileuszu przez J. Malickiego, H. Olszara i B. Warząchowską⁴². Przedstawiono zgromadzony w niej materiał, na który składają się dokumenty i opracowania dotyczące duszpasterstwa bibliotekarzy okręgu śląskiego i gdańskiego.

Z okazji ustanowienia przez sejm roku 2015 Rokiem św. Jana Pawła II śląskie duszpasterstwo bibliotekarzy było współorganizatorem sympozjum *Nauczanie św. Jana Pawła II w edukacji i bibliotece*, skierowanego głównie do środowisk reprezentujących biblioteki szkolne i pedagogiczne. Wystąpienia przedstawicieli duszpasterstwa: ks. H. Olszara *Papieża do bibliotekarzy – oficjalne i kurtuazyjne wypowiedzi* oraz B. Warząchowskiej – *Związki Karola Wojtyły – Jana Pawła II ze Śląskiem* uświetniły to spotkanie.

Duszpasterstwo Bibliotekarzy Archidiecezji Gdańskiej

Wzorem śląskich bibliotekarzy powołane zostało Duszpasterstwo Bibliotekarzy Archidiecezji Gdańskiej. Jakkolwiek zorganizowana działalność pielgrzymkowa tej grupy trwała już kilka lat, to formalnie duszpasterstwo zapoczątkowało działalność 29 marca 2003 r. Inicjatywa spotkała się z poparciem arcybiskupa gdańskiego Tadeusza Gocłowskiego⁴³. Na stanowisko kapelana tej grupy mianowany został ks. Maciej Kwiecień⁴⁴. Powołany został zarząd zespołu ds. duszpasterstwa⁴⁵. Siedziba duszpasterstwa mieści się w bibliotece parafialnej przy Kolegiacie Najświętszego Serca Jezusowego w Gdańsku-Wrzeszczu⁴⁶.

⁴¹ Konferencja zorganizowana została w ramach ramach XXXI Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich dnia 17 maja 2014 r. we współpracy z Biblioteką Śląską, Federacją Bibliotek Kościelnych FIDES. Więcej o przebiegu konferencji zob. Maria Kycler: Konferencja „Bibliotekarze w służbie człowieka i książki”. *Bibl. Nostra* 2014 nr 2 s. 193-196 oraz Ewa Olszowy: „Bibliotekarze w służbie człowieka i książki”. Konferencja zorganizowana przez Bibliotekę Teologiczną Uniwersytetu Śląskiego [...]. *Fides* 2014 R. 20 nr 2 s. 245-248

⁴² Dr Bogumiła Warząchowska – starszy kustosz dyplomowany, kierownik Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

⁴³ Dorota Dowa: 10 lat działalności Duszpasterstwa Bibliotekarzy Archidiecezji Gdańskiej. *Bibliotekarz* 2013 nr 3 s. 34

⁴⁴ Ks. dr Maciej Kwiecień jest absolwentem bibliotekoznawstwa i pełni funkcję dyrektora Archiwum i Biblioteki Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Gdańsku-Oliwie

⁴⁵ W skład zespołu weszły: Grażyna Miętkiewicz z Biblioteki Akademii Medycznej (przewodnicząca), Albina Wiktorowska z Biblioteki Akademii Muzycznej (wiceprzewodnicząca), Ewa Babińska z Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Gdańsku (sekretarz), Marian Skomro (skarbnik) i Marlena Majka z Biblioteki Pedagogicznej w Malborku (członek zarządu)

⁴⁶ Grażyna Miętkiewicz: Duszpasterstwo Bibliotekarzy Archidiecezji Gdańskiej. *Libr. Amator* 2008 R. 1 nr 1 s. 6

Wspólnota gdańska od początku była liczna i dobrze zorganizowana. To właśnie tutaj powstała koncepcja pielgrzymowania bibliotekarzy do Częstochowy. Pierwszą pielgrzymkę na Jasną Górę zorganizował gdański okręg SBP dnia 10 maja 1997 r. W kolejnym roku pielgrzymka nie odbyła się, natomiast w 1999 r. pielgrzymkę zorganizowali bibliotekarze gdańscy wspólnie z pracownikami Biblioteki Śląskiej w Katowicach.

Gdańscy bibliotekarze – inicjatorzy powołania duszpasterstwa – podkreślają, że zaangażowanie religijne „może i powinno służyć doskonaleniu pracy bibliotekarskiej”⁴⁷, dlatego formy pogłębiania życia religijno-duchowego, realizowane w tej grupie, są różnorodne. Do najważniejszych wydarzeń należy wspólne pielgrzymowanie na Jasną Górę oraz innych miejsc kultu religijnego. Każdego roku organizowane jest w tym środowisku spotkanie opłatkowo-kolędowe, które w sposób szczególny scala wspólnotę. W drugą sobotę września organizowana jest uroczystość patronalna ku czci św. Wawrzyńca. Formacja duchowa pogłębiana jest podczas dni skupienia odbywających się w wybranym domu rekolekcyjnym. Jedno z takich spotkań (2009) miało miejsce w klasztorze Karmelitów Bosych w Gorzędzieju koło Tczewa. Malownicze położenie klasztoru sprzyjało duchowym ćwiczeniom i skupieniu na naukach, które wygłosił duszpasterz⁴⁸.

Pielgrzymowanie, jako forma wyrażania religijności jest często podejmowane i praktykowane w gdańskim duszpasterstwie. Dużym przedsięwzięciem dla tej grupy była organizacja pielgrzymki do Rzymu i Watykanu w 2005 r. Podniosła uroczystość miała miejsce w Bazylice św. Wawrzyńca, gdzie Mszę św. koncelebrował ks. kard. Zenon Grocholewski⁴⁹. Kolejno bibliotekarze gdańscy świętowali odpust św. Wawrzyńca na Ukrainie, a w 2008 r. na Śnieżce, gdzie znajduje się kaplica, której patronuje św. Wawrzyniec. W 2009 roku bibliotekarze przemierzali szlak śladami św. Wawrzyńca odwiedzając Szczecin, Berlin, Lipsk i Drezno. W roku następnym odwiedzili malowniczą Chorwację, gdzie również wędrowali śladami św. Wawrzyńca. Kolejnego roku dotarli do tak odległych krajów jak Hiszpania i Portugalia, co było dla wszystkich niesamowitym przeżyciem⁵⁰.

Organizowane przez gdańskie duszpasterstwo wyjazdy pielgrzymkowe na Jasną Górę połączone są zawsze ze zwiedzaniem ciekawych zakątków Polski⁵¹ i znajdujących się w pobliżu bibliotek⁵².

⁴⁷ Marian Skomro: Duszpasterstwo Bibliotekarzy w Gdańsku – po co? *Bibliotekarz* 2004 nr 5 s. 21

⁴⁸ Marian Skomro, Ewa Babińska: Duszpasterstwo bibliotekarzy w Gdańsku – spokojna kontynuacja. *Bibliotekarz* 2010 nr 2 s. 14

⁴⁹ Tamże, s. 14

⁵⁰ Dorota Dowda: Op. cit., s. 34

⁵¹ Wśród nich wymienić można m.in. następujące miejscowości i biblioteki: Wrocław, Poznań, Kórnik, Kraków, Zaniemyśl, Kijew Pomorski, Żółkiew, Bibliotekę Śląską, Bibliotekę Jagiellońską, Bibliotekę Klasztorną w Tyńcu, Bibliotekę PAN w Kórniku, Bibliotekę Raczyńskich i Bibliotekę Katedry Gnieźnieńskiej

⁵² Por. Marian Skomro: *Bibliotekarze na Bożym szlaku*. W: *Wokół bibliotek i bibliotekarstwa*. Księga jubileuszowa dedykowana Janowi Wołoszowi / red. Jadwiga Sadowska. Warszawa 2005 s. 154-155

Środowisko bibliotekarzy gdańskich jest mocno zintegrowane z grupą śląskich bibliotekarzy. W 2005 r. przybyli oni z wizytą na Śląsk. Grupa odwiedziła Sanktuarium Matki Sprawiedliwości i Miłości Społecznej i Miejską Bibliotekę Publiczną w Piekarach Śląskich oraz uczestniczyli w sesji naukowej dotyczącej etyki bibliotekarskiej, która odbyła się w Bibliotece Śląskiej w Katowicach. Podczas sesji wykłady wygłosili: ks. H. Olszar – *Etyka bibliotekarza* i ks. M. Kwiecień – *Duchowość bibliotekarza oraz M. Skomro – Czy książka religijna jest do zbawienia potrzebna?*

Jedną z form działalności duszpasterstwa są organizowane sesje oraz wystawy. W 2009 r., który ogłoszony był Rokiem św. Pawła, przygotowana została wystawa w Bibliotece Gdańskiej PAN, która opracowana została pod patronatem kilku bibliotek, w tym przedstawicieli duszpasterstwa bibliotekarzy. Wystawa miała charakter multimedialny, gdyż w jej ramach odbyły się pokazy filmowe i recytacje listów św. Pawła⁵³.

Jak mówią sami bibliotekarze zorganizowani w duszpasterstwie ich widoczna aktywność możliwa jest dzięki aprobachie i zaangażowaniu licznych osób reprezentujących pomorskie biblioteki. Należy przy tym podkreślić sprawność organizacyjną zespołu i jego duszpasterza oraz żywą współpracę ze środowiskiem⁵⁴.

Duszpasterstwo Bibliotekarzy Archidiecezji Warmińskiej

Najmłodszą, oficjalnie powołaną grupą jest Duszpasterstwo Bibliotekarzy Archidiecezji Warmińskiej. Dnia 5 maja 2015 r., podczas obchodów dnia bibliotekarza, w gmachu Wydziału Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego⁵⁵ w Olsztynie ogłoszono nominację ks. dr Tomasza Garwolińskiego⁵⁶, dyrektora biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego Metropolii Warmińskiej „Hosianum” i Wydziału Teologii UWM, na archidiecezjalnego duszpasterza tej grupy. Ks. abp Józef Górzyński wręczając ks. Tomaszowi dekret nominacyjny podkreślił, że bibliotekarze przekazują dziedzictwo przeszłości i terażniejszości na następne pokolenia i jest to zadanie niezwykle ważne⁵⁷.

Podczas spotkania wygłoszone zostały dwa wykłady. Nowo nominowany duszpasterz zaprezentował historię swojej biblioteki, która jest jedną z najstarszych bibliotek seminaryjnych w Polsce, jej historia sięga bowiem 450 lat. Następnie Łukasz Ślusarczyk mówił o nowych wyzwaniach, przed jakimi stają współcześni bibliotekarze.

W maju 2016 r. w Gietrzwałdzie odbyło się pierwsze spotkanie bibliotekarzy w ramach duszpasterstwa. Pracownicy bibliotek uczestniczyli we Mszy św. w Sanktuarium

⁵³ Marian Skomro, Ewa Babińska: Op. cit., s. 13

⁵⁴ Więcej szczegółowych informacji na temat działań podejmowanych przez duszpasterstwo gdańskie znaleźć można na profilu Gdańskiego Oddziału Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w portalu społecznościowym facebook: Dostęp: <https://www.facebook.com/search/top/?q=stowarzyszenie%20bibliotekarzy%20polskich%20-%20oddzia%C5%82%20gda%C5%84ski> [Odczyt 11 I 2018]

⁵⁵ Zwanego dalej UWM

⁵⁶ Dostęp: http://leksykonkultury.ceik.eu/index.php/Tomasz_Garwoli%C5%84ski [Odczyt 16 I 2018]

⁵⁷ Dostęp: <http://olsztyn.gosc.pl/doc/2472550.Ks-Garwolinski-duszpasterzem-bibliotekarzy> [Odczyt 16 I 2018]

Matki Bożej Gietrzwałdzkiej, a następnie spotkali się przy ognisku. Byli tam obecni przedstawiciele Biblioteki Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego oraz Wydziału Teologii UWM, Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie, Miejskiej Biblioteki Publicznej w Nowym Mieście Lubawskim oraz emerytowani bibliotekarze⁵⁸. W następnym roku zorganizowana została kolejna pielgrzymka do Gietrzwałdu z okazji święta bibliotekarza. Zgromadzeni pracownicy bibliotek wzięli udział w liturgii oraz poświęceniu kapliczek różańcowych, po czym odbyło się spotkanie w domu rekolekcyjnym. Wartym podkreślenia jest fakt, że duszpasterstwo warmińskie wykorzystuje media społecznościowe do promowania swoich inicjatyw i przekazywania informacji o prowadzonej działalności na swoim profilu w portalu Facebook⁵⁹.

Materiały i relacje zamieszczane w prasie bibliotekarskiej oraz w przestrzeni Internetu świadczą o tym, że także w innych regionach naszego kraju organizowane są pielgrzymki i spotkania grup bibliotekarzy o charakterze religijnym, jednakże brak jest informacji o sformalizowanych strukturach duszpasterstwa tych środowisk⁶⁰.

Święty Wawrzyniec patron bibliotekarzy

Środowisko bibliotekarskie identyfikuje się ze swoim patronem św. Wawrzyńcem⁶¹. Świadczyć mogą o tym powstałe publikacje, utwory poetyckie i pieśni religijne napisane ku jego czci. Z historycznego punktu widzenia jego biografia nie została dobrze udokumentowana, wiele materiałów opartych jest na legendach i powielanych przekazach. Jednakże bohaterska śmierć św. Wawrzyńca przyczyniła się do tego, że jego imię włączone zostało do kanonu Mszy św.⁶².

W 2009 r. z okazji 100. rocznicy powstania kościoła pw św. Wawrzyńca w Rudzie Śląskiej i jubileuszu 50-lecia istnienia miasta w obecnej formie administracyjnej oraz 50. rocznicy powołania Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rudzie Śląskiej wydana została książka opracowana pod redakcją dyrektora rudzkiej biblioteki – Krystiana Ga-

⁵⁸ Dostęp: <http://www.bibliotekanml.pl/index.php/dewr/item/367-spotkanie-bibliotekarzy-w-gietrzwaldzie> [Odczyt 16 I 2018]

⁵⁹ Dostęp: <https://www.facebook.com/DuszpasterstwoBibliotekarzyAW/> [Odczyt 16 I 2018]

⁶⁰ Plakat informujący o obchodach uroczystości patronalnej ku czci św. Wawrzyńca organizowanych przez Duszpasterstwo Bibliotekarzy Diecezji Toruńskiej oraz Miejską Bibliotekę Publiczną w Chełmnie w 2006 r. zob. Dostęp: <http://mbpgdynia.home.pl/stowarzyszenie/Duszpasterstwo.pdf> [Odczyt 17.02.2018]. Informacja zapraszająca na spotkanie bibliotekarzy z Poznania z okazji święta patronalnego w 2006 r. zob. Wojciech Spaleniak: Szanowne Koleżanki i Koledzy! *Winieta. Pismo Biblioteki Raczyńskich* 2006 R. 10 (wydanie specjalne, 23.09) s. 1. Dostęp: <http://www.bracz.edu.pl/winieta/w43/ns3.pdf> [Odczyt 17.02.2018]

⁶¹ Św. Wawrzyniec (ca 230-ca 258) – pochodził z Hiszpanii, pełnił funkcję diakona u boku papieża Sykstusa II, który powierzył mu pieczę nad dobrami kościelnymi, księgami liturgicznymi oraz sprawowanie opieki nad ubogimi w Rzymie. Za rządów cesarza Waleriana (253-260), który wydał dekret o prześladowaniu chrześcijan papież zginął śmiercią męczeńską, następnie po kilku dniach umęczono św. Wawrzyńca. Jego ciało śpżypalane było na kracie, nie wyparł się on wiary, a wszelkie kosztowności przekazał wcześniej ubogim

⁶² Teresa Kunikowska: Święty Wawrzyniec patron bibliotekarzy. Słupsk 2008 s. 16

luszki⁶³. Publikacja przybliży czytelnikom sylwetkę św. Wawrzyńca, a także jest źródłem informacji o Rudzie Śląskiej i miejscowej bibliotece. W pracy wyjaśnione zostało pochodzenie i znaczenie imienia Wawrzyniec, wymienione zostały państwa i miasta, którym on patronuje⁶⁴. Czytelnikom zaprezentowany został żywot św. Wawrzyńca, jaki opublikowany został w 1901 r.⁶⁵. Na kartach książki przybliżona została postać głównego patrona bibliotekarzy, jak i innych świętych związanych z ludźmi świata książek⁶⁶. Szczegółowe omówienie treści dzieła znajduje się w recenzji opublikowanej w prasie bibliotekarskiej⁶⁷.

Podsumowując, należy stwierdzić, że zaprezentowany wachlarz inicjatyw i działań podejmowanych w ramach duszpasterstwa bibliotekarzy skutecznie przyczynia się do integracji środowiska, realizacji pogłębionej formacji religijnej i etycznej oraz umocnienia w wierze jej członków, współtworzących wspólnotę Kościoła. Słowa Jana Pawła II w jednej z homilii wyrażają to przekonanie, że duszpasterstwo specjalistyczne wydaje dobre owoce: „Niejeden człowiek umocnił się dzięki temu w wierze oraz odnalazł środowisko, które żyje naprawdę wiarą; niejeden mógł dzięki temu włączyć się w jakieś wspólne myślenie i działanie w duchu chrześcijańskim, to znaczy myślenie i działanie przeniknięte wiarą i modlitwą”⁶⁸.

Ważna jest także inna wypowiedź hierarchy Kościoła. Warto podkreślić, że w Kronice śląskiego duszpasterstwa przywołane zostały słowa papieża Benedykta XVI o Bibliotece Watykańskiej, które godne są zacytowania: „Biblioteka jest znakiem otwarcia na wszystko co piękne, dobre i szlachetne powstało w dziejach ludzkości” [...] Biblioteka „uznaje za swe powołanie otwarcie na to, co ludzkie, służąc w ten sposób kulturze”⁶⁹.

Można żywić nadzieję, że również w innych regionach naszego kraju bibliotekarze będą organizować się w duszpasterstwa, które wpływać będą zarówno na kształto-

⁶³ Przekazany żywot świętego Wawrzyńca, patrona bibliotekarzy, biedaków i innych, także z okazji rocznic nadobnych wydany A.D. MMIX w mieście Ruda Śląska na Górnym Śląsku / oprac. Krystian Gałuszka. Ruda Śląska 2009

⁶⁴ Wymienione zostały m.in.: Hiszpania, Norymberga, Wuppertal, Chełmno, Wodzisław Śląski oraz diecezja pelplińska.

⁶⁵ Por. Żywoty świętych pańskich podług najlepszych źródeł z dzieł ojców i doktorów Kościoła świętego / oprac. podł. o. Bitschnau'a. Mikołów 1901.

⁶⁶ Wśród pozostałych patronów bibliotekarzy wymieniani są: św. Katarzyna z Aleksandrii, św. Wiborada, św. Hieronim ze Strydonu, św. Karol Boromeusz.

⁶⁷ Por. Rec.: Przekazany żywot świętego Wawrzyńca, patrona bibliotekarzy, biedaków i innych, także z okazji rocznic nadobnych wydany A.D. MMIX w mieście Ruda Śląska na Górnym Śląsku / oprac. Krystian Gałuszka. Ruda Śląska 2009. – Weronika Pawłowicz: *Fides* 2013 nr 2 s. 171-174.

⁶⁸ Jan Paweł II: Homilia w czasie liturgii słowa skierowana do przedstawicieli laikatatu (Olsztyn, 6 czerwca 1991 r.). W: Tenże, Dzieła zebrane, t. 9: Homilie i przemówienia z pielgrzymek – Europa, cz. 1: Polska. Kraków 2008 s. 519.

⁶⁹ Słowa te wyrażone zostały w Liście Benedykta XVI do Bibliotekarza Świętego Kościoła Rzymskiego, kard. Rafaela Fariny SDB, z okazji inauguracji wystawy o Bibliotece Watykańskiej

wanie pozytywnego wizerunku bibliotekarza odznaczającego się nienaganną postawą etyczną, jak i przyczynią się do wzmocnienia pozycji zawodowej tej grupy społecznej.

Bibliografia

Ryszard Kamiński, Wiesław Przygoda: Duszpasterstwo. W: Leksykon teologii pastoralnej / red Ryszard Kamiński, Wiesław Przygoda, Marek Fijałkowski. Lublin 2006 s. 201

Ryszard Kamiński, Wiesław Przygoda: Duszpasterstwo nadzwyczajne. W: Leksykon teologii pastoralnej / red. Ryszard Kamiński, Wiesław Przygoda, Marek Fijałkowski. Lublin 2006 s. 209

Duszpasterstwo bibliotekarzy w służbie człowieka i książki / pod red. Jana Malickiego, Henryka Olszara, Bogumiły Warząchowskiej. Katowice 2014

Henryk Olszar: Duszpasterstwo Bibliotekarzy Archidiecezji Katowickiej. *Fides* 2015 R. 21 nr 1 s. 195-206

Kronika (DBAK) (bez paginacji, rps)

Danuta Ptaszycka-Jackowska, Antoni Jackowski, Urszula Gospodarek: Piesze pielgrzymowanie na Jasną Górę. *Peregrinus Crac.* 1998 z. 6, s. 111-135

Bogumiła Warząchowska: Duszpasterstwo bibliotekarzy. *Fides* 2003 nr 1-2 (12/13) s. 205

Henryk Olszar: Homilie, kazania, mowy okolicznościowe. W: Duszpasterstwo bibliotekarzy. w służbie człowieka i książki / pod red. Jana Malickiego, Henryka Olszara, Bogumiły Warząchowskiej. Katowice 2014 s. 27-90

Dorota Dowda: 10 lat działalności Duszpasterstwa Bibliotekarzy Archidiecezji Gdańskiej. *Bibliotekarz* 2013 nr 3 s. 34

Grażyna Miętiewicz: Duszpasterstwo Bibliotekarzy Archidiecezji Gdańskiej. *Libr. Amator* 2008 R. 1 nr 1 s. 6

Marian Skomro: Duszpasterstwo Bibliotekarzy w Gdańsku – po co? *Bibliotekarz* 2004 nr 5 s. 21

Maciej Kwiecień: Homilie. W: Duszpasterstwo bibliotekarzy w służbie człowieka i książki / pod red. Jana Malickiego, Henryka Olszara, Bogumiły Warząchowskiej. Katowice 2014 s. 91-97

Marian Skomro, Ewa Babińska: Duszpasterstwo bibliotekarzy w Gdańsku – spokojna kontynuacja. *Bibliotekarz* 2010 nr 2 s. 14

Marian Skomro: Bibliotekarze na Bożym szlaku. W: Wokół bibliotek i bibliotekarstwa. Księga jubileuszowa dedykowana Janowi Wołoszowi / red. Jadwiga Sadowska. Warszawa 2005 s. 152-156

Dostęp: <http://olsztyn.gosc.pl/doc/2472550.Ks-Garwolinski-duszpasterzem-bibliotekarzy> [Odczyt 16 I 2018]

Wojciech Spaleniak: Szanowne Koleżanki i Koledzy!. *Winieta. Pismo Biblioteki Raczyńskich* 2006 R. 10 (wydanie specjalne, 23.09) s. 1. Dostęp: <http://www.bracz.edu.pl/winieta/w43/ns3.pdf> [Odczyt 17.02.2018]

Teresa Kunikowska: Święty Wawrzyniec patron bibliotekarzy. Słupsk 2008

Przezacny żywot świętego Wawrzyńca, patrona bibliotekarzy, biedaków i innych, także z okazji rocznic nadobnych wydany A.D. MMIX w mieście Ruda Śląska na Górnym Śląsku / oprac. Krystian Gałuszka. Ruda Śląska 2009

Żywoty świętych pańskich podług najlepszych źródeł z dzieł ojców i doktorów Kościoła świętego / oprac. podł. o. Bitschnau'a. Mikołów 1901

Jan Paweł II: Homilia w czasie liturgii słowa skierowana do przedstawicieli laikatu (Olsztyn, 6 czerwca 1991 r.). W: Tenże, Dzieła zebrane, t. 9: Homilie i przemówienia z pielgrzymek – Europa, cz. 1: Polska. Kraków 2008 s. 519.